

WAAR EEN WIL IS,



Het is een regenachtige herfstdag in het bos van Amelisweerd. Op het bruggetje voor het landhuis Nieuw Amelisweerd staan twee verregende mannen. Ze poseren onwennig voor de fotograaf. De één is Jos Kloppenborg, de ander Jan Korff de Gidts. Ruim twintig jaar geleden stonden de oud-student en oud-docent hier ook: als actievoerders die protesteerden tegen de aanleg van de A27. Met hen maakt het U-blad een wandeling door bos en tijd.

Tekst: Ype Driessen

Per toeval stuitte een Delftse bouwkundestudent in 1971 op plannen van Rijkswaterstaat waarin een grote streep getrokken werd door Amelisweerd. Parallel aan de Kromme Rijn, rakelings langs het landhuis en het - door een uitzending van de VPRO beroemd geworden - bruggetje, zou de zestig meter brede A27 worden aangelegd. Hoewel Rijkswaterstaat te kennen gaf dat verzet tegen de aanleg zinloos was, werd inderhaast de Werkgroep Amelisweerd opgericht om de plannen te dwarsbomen. De actiegroep werd later omgedoopt tot Vrienden van Amelisweerd en bestaat tot op de dag van vandaag. En net als al die jaren geleden staan vandaag twee vrienden in de miezerregen op het bekende bruggetje te praten over het landgoed.

Dit was het verzamelpunt voor de actievoerders en ook de media werden hier meestal te woord gestaan," vertelt Jos Kloppenborg, die in 1974 begon met de studie psychologie. Jan Korff de Gidts is op dat moment docent bij het pas opgerichte Milieukunde. Door zijn projectmatige cursus over Amelisweerd raakt een aantal studenten betrokken bij de actiegroep voor behoud van het bos. Ze boeken al snel resultaat: de gemeenteraad bepaalt dat de weg niet dwars door het bos mag lopen en dat de aanleg geregeld moet worden in het bestemmingsplan.

De universiteit kijkt ondertussen met argusogen naar het projectonderwijs over de A27 dat Milieukunde organiseert. Korff de Gidts: "Het onderwerp

werd te zeer politiek beladen bevonden. De universiteit vond dat Milieukunde zich in dienst stelde van een actiegroep."

In 1975 worden de twee medewerkers van Milieukunde zelfs ontslagen en houdt de vakgroep op te bestaan. Korff de Gidts vecht zijn ontslag met succes aan, maar krijgt zijn baan niet terug. Kloppenborg: "In die tijd werd projectonderwijs gezien als iets heel links. Overal zag men het gevaar van Marxisme. Terwijl ik het juist een openbaring vond: een intensieve cursus waarbij je sprak met mensen uit verschillende hoeken. Gemeenteraadsleden, maatschappelijke inbreng, verschillende wetenschappelijke disciplines... er was alleen niemand van Rijkswaterstaat. Die waren via het Rotarycircuit in een ééntweetje met het college van bestuur gewaarschuwd vooral niet te verschijnen."

Toch hield Rijkswaterstaat zich officieus niet geheel afzijdig. Door de brievenbus sluizen dissidente ambtenaren en technici de actievoerders tal van alternatieven door. "En dan publiceerden we maar weer een rapport waarin we zelf wat alternatieven aangaven."

Dominotactiek

In 1975 komt Rijkswaterstaat met nieuwe plannen. De snelweg moet in plaats van 60, 175 meter breed worden, wat zou betekenen dat er drie keer zoveel bos moet verdwijnen. Hoewel er tal van beroepsprocedures lopen bij de provincie en Raad van State, geeft de gemeente onverdroten

vergunningen af voor sloop- en bouwwerk. Deze strategie staat bekend onder de naam dominotactiek: hoe meer voorwerk er gedaan is, des te kleiner de kans dat de boel nog kan worden afgeblazen. Rijkswaterstaat begint alvast met de bouw van twee spoorwegviaducten die het tracé van de A27 vastleggen, en in het bos gooien bulldozers een portiershuisje tegen de vlakte. Kloppenborg, Korff de Gidts en een handvol actievoerders die het huisje bezetten, moeten rennen voor hun leven. Kloppenborg: "We kregen het gevoel: straks wordt alles al gesloopt en aangelegd terwijl wij nog vrolijk met juridische procedures bezig zijn."

Terwijl actievoerders vanuit Trans II, het huidige Van Unnik, moeten toezien hoe de weg vanuit beide kanten steeds dichterbij komt, lopen de emoties hoog op. Ook de Utrechtse bevolking begint zich te roeren. Een demonstratie in oktober 1978 brengt 3000 mensen op de been, maar niet iedereen is tegen de A27: een voorstander probeert brand te stichten bij Korff de Gidts en een mede-actievoer-

der. Tegen die tijd is Amelisweerd in heel Nederland een begrip. De Tweede Kamer blijkt tot op het bot verdeeld te zijn. In 1982 krijgt de A27 met 71 stemmen voor en 69 tegen het groene licht.

Op donderdagavond 23 september 1982 worden de Vrienden van Amelisweerd overspoeld met telefoontjes, zelfs door politiemensen in gewetensnood: hoewel er nog geen kapvergunning is afgegeven, zal het bos de volgende dag tegen de vlakte gaan. De Vrienden kondigen een kort geding aan en 500 actievoerders bezetten het bos. Sommigen verschansen zich in boomhutten. Die vrijdag bereikt het jarenlange steekspel dan eindelijk zijn ontknoping. Terwijl het kort geding twee uur wordt verdaagd om landsadvocaat De Wijkerslooth de tijd te geven nog wat stukken door te lezen, wordt het bos door 600 ME'ers schoongeveegd. Onmiddellijk daarna walsen shovels en bulldozers het tracé plat. Onder de actievoerders vallen acht gewonden. Tot een uitspraak in het kort geding komt het niet meer. Bij hervatting van de zitting zegt de

landsadvocaat: "Ik kan u mededelen dat het bos er niet meer is."

Visionair

Wie Jos Kloppenborg nu door het bos ziet lopen, kan zich moeilijk voorstellen dat deze goeie dossierreter er ooit door de ME is uitgemept. Kloppenborg maakte zijn studie psychologie nooit af. Hij stortte zich op het milieu en is voor GroenLinks lid van de Provinciale Staten. Korff de Gidts, die nu trainingen geeft aan ondernemingsraden, miste de grote finale: hij wachtte die ochtend bij de rechtbank op het kort geding. Na de kap bleven de twee de ontwikkelingen rond 'hun' landgoed op de voet volgen: de kwaliteit van het bos, maar ook de planologisch aspecten van het gebied, zoals de recente aanleg van een golfbaan en de bouwplannen van de universiteit. Als dit onderwerp ter sprake komt, worden ze geestdriftig en beginnen elkaars zinnen af te maken. Ze vinden dat de universiteit een veel grotere voortrekkersrol zou moeten spelen

IS GEEN

AMELISWEERD EN DE JAREN



- STUDENT ONTDEKT PLANNEN A27
- OPRICHTING WERKGROEP AMELISWEERD, DE LATERE VRIENDEN VAN AMELISWEERD
- GEMEENTERAAD KIEST ANDER TRACÉ EN STELT AANLEG UIT



- A27 GERAAMD OP 175 METER BREEDTE



- BOUW SPOORWEG-VIADUCTEN
- VRIENDEN VAN AMELISWEERD SPANNEN PROCEDURES AAN



- SLOOP PORTIERSHUISJE
- DEMONSTRATIE VAN 3000 INWONERS VAN UTRECHT



Jos Kloppenborg en Jan Korff de Gidts: 'Wat overheerst is een opgeheven-hoofdgevoel'

FOTO: VINCENT BOON

op het gebied van natuurbeheer rond De Uithof. Kloppenborg: "In Trans I stond jarenlang een maquette waarop het gebied van voor tot achter helemaal was vol gebouwd. Dat was het plan. Nu beseft men wel dat De Uithof meer is dan een plek om wat onderwijsgebouwen neer te zetten, maar het is nog altijd geen integraal benaderd gebied. Het zit aan een enorm kwetsbare kant van de stad en het is een belangrijke ecologische verbindingzone. Er zijn genoeg mogelijkheden om er een universiteit in het landschap van te maken, een groene campus, maar het blijft altijd steken

omdat bouwplannen urgenter zijn." Korff de Gidts: "De nadruk ligt de afgelopen jaren teveel op architectuur en veel te weinig op stedenbouw. De verbinding met de omgeving raakt zoek. Een béétje visionair college van bestuur zou dat aankaarten." De Vrienden van Amelisweerd blijven dus dromen van een betere en groenere wereld. Maar hoe realistisch zijn zij eigenlijk? Was het achteraf gezien bijvoorbeeld mogelijk geweest de A27 helemaal niet aan te leggen? Kloppenborg wil er nog steeds niet aan: "De hoeveelheid auto's die er nu rijdt, overtreft de prognoses, maar dat

is mede het gevolg van een bepaald soort beleid. De leus uit 1971 was: 'Waar een wil is, is geen weg'. Men heeft het gewoon verdomd om een scenario te ontwikkelen waarin die weg er niet hoefde te komen. Ga maar na: wat is er op het gebied van openbaar vervoer eigenlijk gebeurd tussen pakweg '75 en '95? Eén lange gemiste kans!"

We wandelen nog wat verder door het bos. Als even later de zon doorbreekt, komen de schitterende herfstkleuren van Amelisweerd tot leven. "Waar een wil is, is geen weg" geldt ei-

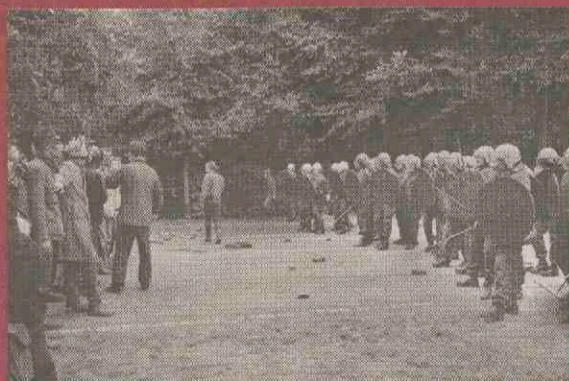
genlijk nog steeds, want wie zich overgeeft aan de natuur vergeet al snel het ruisen van de A27. De Vrienden denken met gemengde gevoelens terug aan hun tijd als actievoerder. Goed, uiteindelijk is er flink gekapt, maar zonder hun acties en de steun van de Utrechtse bevolking zou er van het bos niets overgebleven zijn. Korff de Gidts wil dan ook niet bitter zijn: "Er is winst geboekt. Er zijn minder bomen gekapt dan de bedoeling was en er is een hele bewustwording op gang gekomen over milieu, verkeer en vervoer. Amelisweerd heeft daar aan bijgedragen." En Kloppenborg voegt

daaraan toe: "We hebben het maximale gedaan wat we hadden kunnen doen, dus wat overheerst is een opgeheven-hoofdgevoel. Ik kom nog bijna dagelijks mensen tegen die ik ken van de acties. Stuk voor stuk mensen die niet bij de pakken zijn gaan neerzitten."

Begin volgend jaar is er in het Bezoekerscentrum Amelisweerd een tentoonstelling en reünie gepland voor iedereen die zich in de loop der jaren voor het bos heeft ingezet. Meer informatie: jos.kloppenborg@wanadoo.nl

ARCHIEFFOTO'S: MAARTEN HARTMAN

'82



- MAART: TWEDE KAMER STEMT VOOR A27
- SEPTEMBER: 3000 MENSEN PROTESTEREN IN HET BOS
- 24 SEPTEMBER: ONTRUIMING EN KAP VAN BOS

'86

■ OPENING A27

'03

■ TENTOONSTELLING EN REÜNIE IN BEZOEKERSCENTRUM AMELISWEERD